

Sygn. akt II UK 512/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku H. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 grudnia 2016 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 15 kwietnia 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 kwietnia 2015 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny oddalił
apelację pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. od wyroku

Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w T. z dnia 4 września 2014 r. w sprawie z wniosku H. P. o prawo do emerytury w niższym wieku.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia:

Wnioskodawca (ur. 30 października 1954 r.) w dniu 30 września 2014 r. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury. Organ rentowy uznał za wykazany na dzień 1 stycznia 1999 r. ogólny staż ubezpieczeniowy w wymiarze 26 lat, 7 miesięcy i 24 dni okresów składkowych i nieskładkowych, nie ustalił natomiast żadnego okresu pracy w warunkach szczególnych. Wnioskodawca wskazywał, że od dnia 2 maja 1972 r. do dnia 31 marca 1975 r. był zatrudniony w Kółku Rolniczym w Ł. w charakterze traktorzysty, a po jego likwidacji, od dnia 1 kwietnia 1975 r. do dnia 3 sierpnia 1977 r., w Spółdzielni Kółek Rolniczych w G. - Zakładzie Usług Mechanicznych w L. z powierzeniem stanowiska traktorzysty-kombajnisty. Spółdzielnia obsługiwała rolników z okolicznych gmin i dysponowała 17 traktorami, zatrudniając 14 traktorzystów. Ubezpieczony podejmując zatrudnienie legitymował się prawem jazdy kategorii T, które uzyskał w 1971 r. Jako traktorzysta wykonywał zarówno prace polowe jak i transportowe. W okresie wiosenno-letnim wykonywał ziemne prace polowe oraz opryski na polach zaś w okresie żniw obsługiwał kombajn. Od dnia 1 sierpnia 1977 r. został członkiem Spółdzielni Produkcyjnej w L., w której pracował do dnia 9 czerwca 1986 r., wykonując tożsame prace traktorzysty przy pracach polowych i chemizacji pól i sadów oraz przy przycinaniu drzew. Jednocześnie wykonywał prace transportowe. Od dnia 9 czerwca 1986 r. do dnia 14 lutego 1990 r. wnioskodawca był zatrudniony w Przetwórstwie Owoców i Warzyw J. w T. w charakterze traktorzysty, a następnie od dnia 15 lutego 1990 r. do dnia 19 czerwca 1999 r. w Zakładzie Produkcyjno Handlowo Usługowym W. z siedzibą w G., na stanowisku kierowcy. Początkowo pracował w charakterze kierowcy ciągnika, zajmując się wykonywaniem wszelkich prac polowych oraz prace transportowe, zaś sporadycznie (w przypadku braku prac transportowych), pomagał także robotnikom budowlanym. Wobec zakupu nowych samochodów ciężarowych wnioskodawca z dniem 15 lutego 1990 r. został przeniesiony na stanowisko kierowcy samochodu ciężarowego, zamiennie Stara bądź Jelcza. Uprzednio, w marcu 1988 r., uzyskał niezbędne uprawnienia (prawo jazdy kategorii

C). Wykonywał wówczas wyłącznie prace transportowe, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, zajmując się przewozem materiałów budowlanych.

Decyzją z dnia 2 grudnia 2013 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na niewykazanie 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych. Wnioskodawca złożył odwołanie od powyższej decyzji, domagając się uwzględnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych wyżej wskazanych okresów zatrudnienia: w Spółdzielni Kółek Rolniczych w G., w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w L. oraz w firmie J.

Wyrokiem z dnia 4 września 2014 r. Sąd Okręgowy w T. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do dochodzonego świadczenia od dnia 30 października 2013 r. (pkt I), nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt II) oraz zasądził od pozwanego na rzecz wnioskodawcy kwotę 60 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt III). Sąd ten uznał za niesporne, że wnioskodawca posiada wymagany staż ubezpieczeniowy, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego i osiągnął przewidziany przepisami prawa wcześniejszy wiek emerytalny. Istota sporu koncentrowała się wokół ustalenia przesłanki warunkującej skutecznie nabycie wcześniejszych uprawnień emerytalnych – 15 lat pracy w warunkach szczególnych. W ocenie Sądu Okręgowego, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwolił na uwzględnienie odwołania wnioskodawcy, jednak nie wszystkie poddane analizie okresy podlegały uwzględnieniu do stażu pracy w warunkach szczególnych. Wnioskodawca wykazał, że w okresach zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w G. oraz w J., świadczył pracę w warunkach szczególnych jako kierowca ciągnika i kombajnista, ujęte w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako „rozporządzenie”), w wykazie A, dziale VIII pod pozycją 3 i sprecyzowane w zarządzeniach resortowych, odpowiednio w załączniku nr 1 do uchwały Nr 24 Zarządu Krajowego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych z dnia 14 czerwca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w jednostkach organizacyjnych kółek rolniczych, w wykazie A, dziale VIII - w

transporcie i łączności, poz. 3 - prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych, punkcie 1 - kierowca ciągnika kołowego oraz w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.Urz. MRLiGŻ Nr 2, poz. 4-5) w wykazie A, dziale VIII, poz. 3, pkt 1 - kierowca ciągnika kołowego. Prace w powyższym charakterze w omawianych okresach zatrudnienia ubezpieczony świadczył codziennie, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Odnosząc się do prac traktorzysty jako prac w szczególnych warunkach, Sąd Okręgowy miał na uwadze, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 172/13, stanął na stanowisku, że praca traktorzysty może być uznana za pracę w warunkach szczególnych tylko wtedy, gdy pracownik wykonywał jedynie prace transportowe, jako że to stanowisko pracy zostało umieszczone w dziele „w transporcie i łączności”. Sąd pierwszej instancji nie podzielił tego poglądu, uznając że w takim wypadku w zasadzie praca żadnego traktorzysty nie mogłaby zostać uznana za pracę w szczególnych warunkach, a z pewnością nie taka była intencja ustawodawcy, gdyż gdyby tak było, to w ogóle nie umieściłby on stanowiska pracy „kierowcy ciągników” w rozporządzeniu. Sąd Okręgowy podkreślił, że praktycznie wszyscy traktorzyści zatrudnieni w jednostkach gospodarki społecznej, wykonywali co do zasady dwa rodzaje prac - polowe i transportowe, a okazjonalnie zajmowali się także innymi pracami jak np. odśnieżaniem dróg. Traktor jest co prawda maszyną rolniczą, przystosowaną do wykonywania różnorodnych prac polowych, ale charakteryzuje się dużą mocą silnika i niewielką prędkością maksymalną, co automatycznie powoduje, że właściwie nie sprawdza się w transporcie i wykorzystywanie go w takim charakterze jest co do zasady nieekonomiczne. Tym niemniej w realiach gospodarki realnego socjalizmu wykorzystywanie ciągników do transportu było racjonalne, gdyż dzięki temu traktorzyści także w okresach, gdy nie było prac rolnych mieli zajęcie. Dlatego zdaniem Sądu pierwszej instancji, gdyby podzielić pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w powołanym wyżej wyroku należałoby uznać, że praktycznie żaden traktorzysta nie pracował w szczególnych warunkach, nie wykonując wyłącznie prac transportowych.

Sąd Okręgowy wskazał także, że ocena Sądu Najwyższego sprzeciwia się wypracowanemu w orzecznictwie stanowisku, iż decydującym i jednocześnie determinującym dla przyjęcia czy dana praca jest pracą w szczególnych warunkach jest przede wszystkim to, czy pracownik przy wykonywaniu swoich czynności był narażony na oddziaływanie szkodliwych czynników na jego organizm. Powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2014 r., II UK 368/13 (LEX nr 1458633), Sąd pierwszej instancji wskazał, że w sytuacji, gdy stopień szkodliwości, czy uciążliwości danego rodzaju pracy nie wykazuje żadnych różnic niezależnie od branży, w której jest wykonywana, brak jest podstaw do zanegowania świadczenia jej w warunkach szczególnych tylko dlatego, że w załączniku do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. została przyporządkowana do innego działu przemysłu. Jeżeli bowiem pracownik w ramach swoich obowiązków stale i w pełnym wymiarze czasu pracy narażony był na działanie tych samych czynników, na które narażeni byli pracownicy innego działu przemysłu, w ramach którego takie same prace zaliczane są do pracy w szczególnych warunkach, to zróżnicowanie tych stanowisk pracy musiałoby być uznane za naruszające zasadę równości w zakresie uprawnień do ubezpieczenia społecznego pracowników wykonujących taką samą pracę. W ocenie Sądu pierwszej instancji, brak jest zatem podstaw do odróżnienia pracy kierowcy ciągnika pracującego w transporcie i przewożącego różnego rodzaju towary pomiędzy poszczególnymi miejscowościami, od kierowcy ciągnika pracującego na polu. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zaliczył wnioskodawcy do stażu pracy w warunkach szczególnych okresy zatrudnienia w ramach stosunku pracy na stanowisku kierowcy ciągnika i okolicznościowo kombajnisty w Spółdzielni Kółek Rolniczych w G. od dnia 2 maja 1972 r. do dnia 31 lipca 1977 r. oraz w J. od dnia 9 czerwca 1986 r. do dnia 14 lutego 1990 r. Sąd nieomyłkowo ograniczył pierwszy z tych okresów do dnia 31 lipca 1977 r., mimo wskazanej w świadectwie pracy daty 3 sierpnia 1977 r., mając na uwadze, że rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło w trybie dyscyplinarnym wobec porzucenia przez ubezpieczonego pracy, spowodowane podjęciem nowego zatrudnienia od dnia 1 sierpnia 1977 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w L., a zatem należało przyjąć, iż okres faktycznego świadczenia pracy na rzecz Spółdzielni Kółek Rolniczych w G. zakończył się przed tą datą. Natomiast zdaniem Sądu pierwszej

instancji, okres pracy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w L. od dnia 1 sierpnia 1977 r. do dnia 9 czerwca 1986 r. nie podlegał uwzględnieniu do stażu pracy w warunkach szczególnych, albowiem ubezpieczony pozostawał ze Spółdzielnią w stosunku członkostwa. Zatrudnienie wynikające ze stosunku członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie odpowiada warunkom opisanym w art. 22 § 1 k.p., a w konsekwencji okres wykonywania pracy w charakterze członka spółdzielni nie może być zaliczony do okresu, od którego zależy nabycie prawa do wcześniejszej emerytury. Do stażu pracy w warunkach szczególnych uwzględnieniu podlegał natomiast drugi z okresów zatrudnienia wnioskodawcy w firmie Jana Wicherskiego od dnia 15 lutego 1990 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. (zgodnie z art. 184 ustawy emerytalnej). Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwolił bezsprzecznie przyjąć, że ubezpieczony w tym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, obsługując będące w posiadaniu zakładów samochody marki Star i Jelcz.

Tym samym ustalony w sprawie stan faktyczny pozwolił Sądowi Okręgowemu przyjąć, że łączny okres świadczenia pracy w warunkach szczególnych był wystarczający do ustalenia wymaganego 15-letniego tego okresu pracy, a tym samym wnioskodawca spełnił wszystkie warunki do przyznania emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm., dalej „ustawa emerytalna”). Za ostateczną datę ich spełnienia należy uznać dzień 30 października 2013 r. - dzień osiągnięcia przez ubezpieczonego wcześniejszego wieku emerytalnego.

Wyrokiem z dnia 15 kwietnia 2015 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację organu rentowego, dzieląc ustalenia i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji. W ocenie Sądu drugiej instancji, charakter pracy kierowcy ciągnika wykonującego wyłącznie transport oraz kierowcy ciągnika wykonującego w pewnych okresach wyłącznie transport, w innych zaś przemiennie transport i prace polowe nie różni się - polega bowiem na kierowaniu określonym pojazdem mechanicznym. Przy tej konstatacji, mając na względzie orzecznictwo w przedmiocie znaczenia wyodrębnienia stanowiskowo-branżowego dla oceny charakteru pracy jako pracy w

warunkach szczególnych, nie ma znaczenia, że prace kierowców ciągników ujęte zostały w dziale VIII rozporządzenia - w transporcie. Z tego też względu Sąd drugiej instancji (podobnie jak Sąd Okręgowy) nie podzielił stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 172/13 (LEX nr 1467146), w którym wskazano, że wykonywanie przez kierowcę ciągnika prac innych niż transportowe wyklucza zaliczenie takiego zatrudnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych, gdyż nie są to prace wymienione w wykazie A dział VIII załącznika do rozporządzenia. Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowo kwalifikacji spornych okresów zatrudnienia wnioskodawcy przez pryzmat prac wymienionych w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia, uznając że prace te wykonywane były stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 2 ust 1 rozporządzenia).

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik organu rentowego zarzucił naruszenie prawa materialnego - art. 184 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej oraz § 4 ust 1 rozporządzenia przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji, że do pracy w szczególnych warunkach zaliczony został okres wykonywania pracy traktorzysty mimo niewymienienia takiej pracy w Dziale X – w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym załącznika do rozporządzenia, a wymienionej w dziale VIII - w transporcie i łączności.

Pełnomocnik organu rentowego wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie odwołania wnioskodawcy, ewentualnie uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna jest w pełni usprawiedliwiona.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, tj. 1 stycznia 1999 r., osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn oraz okres składkowy wynoszący 25 lat. Przepisy dotychczasowe w rozumieniu art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej to przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 1983 r. Według § 1 ust. 1 tego rozporządzenia, ma ono zastosowanie do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, przy czym, w myśl § 2 ust. 1, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Stosownie do § 4 ust. 1 rozporządzenia, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla mężczyzny 60 lat; 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Sąd drugiej instancji przyjął, że okres pracy wnioskodawcy na stanowisku traktorzysty w spółdzielni kółek rolniczych (pracy w rolnictwie) może być potraktowany tak jak okres pracy kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych, zatrudnionych w transporcie (tego działu gospodarki dotyczy wykaz A dział VIII poz. 3). Stanowisko to musi być uznane za błędne. W wyroku z dnia 13 lipca 2016 r., I UK 218/15 (LEX nr 2108499) Sąd Najwyższy, powołując się szeroko na dotychczasowe orzecznictwo odnoszące się do rozważanej kwestii, wyraził trafny pogląd – w pełni podzielany przez obecny skład, że „w świetle przepisów wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia, wyodrębnienie poszczególnych prac ma charakter stanowiskowo-branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych

warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Przyporządkowanie danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach. Usystematyzowanie prac o znacznej szkodliwości i uciążliwości i przypisanie ich do oddzielnych działów oraz poszczególnych stanowisk w ramach gałęzi gospodarki nie jest przypadkowe, gdyż należy przyjąć, że konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale gospodarki jest umiejscowione. Konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki. Oznacza to, że przynależność pracodawcy do określonej gałęzi (branży) gospodarki ma znaczenie istotne i nie można dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały przypisane w tym akcie prawnym. Nie można więc przyjąć, że istotny dla stwierdzenia wykonywania pracy w szczególnych warunkach jest wyłącznie rodzaj tej pracy, a bez znaczenia pozostaje okoliczność zatrudnienia pracownika w określonym sektorze gospodarki. Biorąc pod uwagę treść art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości psychofizycznej dla zdrowia ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, należy przede wszystkim stwierdzić (ustalić i ocenić), czy konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w różnym stopniu w zależności od tego, w którym dziale przemysłu (gospodarki) jest umiejscowione. Jeżeli bowiem uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia konkretnej pracy wynika właśnie z jej branżowej specyfiki, to należy odmówić tego szczególnego waloru pracy wykonywanej w innym dziale gospodarki. Natomiast w sytuacji, gdy stopień szkodliwości czy uciążliwości danego rodzaju pracy nie wykazuje żadnych różnic w zależności od branży, w której jest ona wykonywana, brak jest podstaw do zanegowania świadczenia jej w warunkach szczególnych tylko dlatego, że w załączniku do rozporządzenia została przyporządkowana do innego działu przemysłu (gospodarki). Jeżeli bowiem pracownik w ramach swoich obowiązków stale i w pełnym wymiarze czasu pracy narażony był na działanie tych samych czynników, na które narażeni byli pracownicy innego działu, w ramach

którego to działu takie same prace zaliczane są do pracy w szczególnych warunkach, to zróżnicowanie tych stanowisk pracy musiałoby być uznane za naruszające zasadę równości w zakresie uprawnień do ubezpieczenia społecznego pracowników wykonujących taką samą pracę (...).” Analogiczne stanowisko wyrażono w wyroku z dnia 10 sierpnia 2016 r., III UK 1/16, wskazując w nim, że zatrudnienie traktorzysty przy pracach polowych w rolnictwie nie stanowi pracy w szczególnych warunkach z wykazu A, dział VIII, poz. 3 do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., czyli pracy kierowcy ciągnika w transporcie, zwracając uwagę na utrwalającą się jednolitą wykładnię tego przepisu, według której praca kierowcy ciągnika w transporcie i praca traktorzysty w rolnictwie, to nie są tożsame zatrudnienia w aspekcie możliwości jednakowej ich kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach.

Tymczasem z poczynionych w sprawie ustaleń wynika, że wnioskodawca był zatrudniony jako traktorzysta-kombajnista, inaczej mówiąc - kierowca ciągnika rolniczego w spółdzielni kółek rolniczych, czyli w dziale rolnictwo. W podstawie faktycznej zaskarżonego wyroku brakuje ustaleń odnośnie do tego, czy wnioskodawca był narażony na taką samą ekspozycję czynników szkodliwych jak zatrudnieni w transporcie kierowcy ciągników i innych pojazdów transportowych, co determinuje ocenę warunków jego pracy jako szczególnych w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej. Czyniąc błędne założenie, że istotne znaczenie ma jedynie rodzaj powierzanej pracy w zupełnym oderwaniu od branży, w której praca na tym stanowisku jest wykonywana, Sąd drugiej instancji przyjął, że praca traktorzysty, utożsamiona w zaskarżonym wyroku z pracą kierowcy ciągnika, mieści się w wykazie A dziale VIII - „w transporcie i łączności”, odnoszącym się do prac w tych działach gospodarki, a nie w rolnictwie. Tymczasem wykładnia językowa regulacji zawartej w wykazie A, dział VIII, poz. 3, przy uwzględnieniu przyjętej przez rozporządzenie kwalifikacji branżowo-stanowskowej oraz systematyki przepisów, nie pozwala na kwalifikowanie *a priori* pracy kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych wykonujących pracę w rolnictwie jako pracy w szczególnych warunkach. Stanowiska te wymienione zostały w dziale VIII wykazu A dotyczącym prac „w transporcie i łączności”, a nie w dziale X obejmującym prace „w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym”. Nie ma przesłanek, aby z góry

zakładać, że wykonywanie prac na wskazanych stanowiskach - niezależnie od branży, w której praca jest wykonywana - związane jest z taką samą szkodliwością pozwalającą na zaliczenie tego okresu jako uprawniającego do nabycia emerytury w obniżonym wieku. Umieszczenie stanowiska kierowcy ciągnika w dziale VIII „w transporcie i łączności”, mimo ujęcia pracy kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsiennicowych (poz. 3) odrębnie od pracy kierowców samochodów ciężarowych, autobusów i pojazdów specjalistycznych (poz. 2), łączy szkodliwość tej pracy nie z samym faktem prowadzenia tych pojazdów, lecz z faktem prowadzenia ich przy uwzględnieniu specyfiki „technologii” pracy w transporcie i obciążen psychofizycznych, których nie ma - jak uznał ustawodawca - przy wykonywaniu prac na wskazanych stanowiskach w rolnictwie, gdzie dominują prace polowe. Uwzględnienie w wykazie A, dziale VIII pod poz. 3 prac kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsiennicowych nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek innych zadaniach (rodzaju pracy) niż zadania transportowe. Prace uznane za wykonywane w warunkach szczególnych bez względu na miejsce ich wykonywania i rodzaj zostały wymienione w dziale XIV zatytułowanym „prace różne”. Inne działy wykazu obejmują wymienione w nich prace w powiązaniu z rodzajami zakładów pracy lub ich częściami. Nie można uznać, że praca traktorzysty jest zawsze pracą „w transporcie”, także wówczas, gdy kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika rolniczego prace polowe (np. siew, orze, nawozi, spulchnia glebę itp.) – por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2016 r., II UK 397/15 (niepublikowany). Odmowa zakwalifikowania, jako wykonywanej w szczególnych warunkach, pracy traktorzysty (kierowcy ciągnika rolniczego) w trakcie prac polowych, a nie w transporcie, odpowiada rozumieniu tych przepisów przedstawionemu już wcześniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyroki z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 172/13, LEX nr 1467147; z dnia 13 sierpnia 2015 r., II UK 298/14, LEX nr 1797093; z dnia 5 maja 2016 r., III UK 121/15, LEX nr 2080883; z dnia 5 maja 2016 r., III UK 132/15, LEX nr 2052411 oraz z dnia 13 lipca 2016 r., I UK 218/15, LEX nr 2108499).

Tym się kierując, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz odpowiednio stosowanego (art. 398²¹ k.p.c.) art. 108 § 2 k.p.c.

r.g.